

Slechts op enkele punten konden we wijzen. We hebben getracht te betoogen, dat er in onzen tijd een bouwkunst opkomt, die geheel door een pathetische of een evolutionistische wijsbegeerte wordt beheerscht.

Ook trachten we aan te toonen, dat men — tevergeefs — zoekt naar het objectief gegeven. En wij meenen, dat wij dat objectieve, dat vaste bezitten.

Dat bezit zijn onze beginselen, die vast zijn, schoon ze in elken tijd, naar den eisch van dien tijd moeten worden beleefd.

En nu vragen wij aan onze bouwkunstenaars — och wil toch ernstig werk maken van het belijden van een eigen levensbeschouwing, ook in uw kunstwerken.

Om de lijnen hier geheel consequent te trekken — daarvoor moet men bouwkundige zijn.

Maar toch zijn er zekere gegevens; en gegevens, waardoor we onze tegenstanders kunnen bestrijden — en gegevens, welke voor ons de eerste bouwstoffen eener eigen beschouwing kunnen zijn. Doch daarover in een slotartikel, D. V.

J. WATERINK.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Stembusprogram en Kabinetsprogram.

II.

Welke is de verhouding van Stembusprogram en Kabinetsprogram?

Deze vraag wordt door ons artikel van de vorige week ingegeven.

Beginnen we met dit vraagstuk van den kant van het Stembusprogram te bezien.

Een Stembusprogram heeft altijd te rekenen met den feitelijken toestand. Zij, die het opstellen, hebben zich af te vragen: wat is in afzienbaren tijd voor verwelklijking vatbaar.

Aan deze gedachte kunnen niet alle partijleden dadelijk wennen.

Vandaar, dat dikwijls pogingen worden aangewend om allerlei wenschen op het Stembusprogram geplaatst te krijgen.

Die wenschen zijn op zichzelf vaak gerechtvaardigd. Zij leven niet zelden in den boezem der partij.

Zij geven uitdrukking aan beginselen.

Maar... onder de bestaande omstandigheden zijn er niets dan leuzen.

Men weet van te voren, dat er van verwezenlijking niets kan komen.

Konden h.v. de anti-revolutionairen alleen een parlementaire meerderheid vormen, dan stond de zaak er heel anders voor.

Doch nu weet men te voren, dat zulke punten, als ze op het program zouden worden geplaatst, daar slechts als klinkende leuzen zouden dienst doen.

En dat is gevaarlijk.

Want wordt daarna toegegeven, dan kan de teleurstelling, waarover we een vorig maal spraken, niet uitblijven.

Zelfs van den kant der S. D. A. P., die altijd zoo sterk met leuzen gewerkt heeft en dat kan doen, omdat zij tot heden nog niet voor het feit werd geplaatst, dat haar Stembusprogram gedeeltelijk in een Kabinetsprogram zou worden overgenomen, ook niet toen zij met andere linkse partijen een meerderheid uitmaakte, wordt dat ingezien.

Op haar jongste Congres gaf haar Voorzitter de heer Vliegen, daaraan uiting, toen hij verklaarde: „Het belangrijk verlies van 3000 leden is te boeken. Dit is een verschijnsel, dat voor een beweging als de onze zeker abnormaal moet worden genoemd. De oorzaak is het gebrek aan persoonlijke activiteit van de partijgenooten. Een ding kunnen we wel vaststellen: het geneesmiddel zit niet in leuzen of programapunten. Er waren er een paar jaar geleden, die wonderen verwachtten van de ontwapeningsleuze, die veel meer de menschen in het hart zou grèpen, dan de socialisatie of de bedrijfsorganisatie. Het kan wezen, maar de partij heeft er tot nog toe in haar groei niets van bemerkt“.

Dat zegt nu een partij, die zich verontschuldigen kan: ja, maar, nog nimmer hebben onze partijgenooten deel van een Kabinet uitgemaakt! Het ontbrak ons dus aan den noodigen politieken invloed!

Zelfs zulk een partij moet bekennen, dat ledige leuzen haar doen slinken.

Hoeveel te meer moet dat dan het geval zijn bij een partij, die door haar Stembusprogram wel degelijk een Kabinetsprogram beïnvloedt!

Of zulke wenschen dan maar moeten verzwegen worden en we geheel in Realpolitik, in politiek van het oogenblik moeten opgaan?

Allerminst.

Die wenschen, als zij een principiële ondergrond hebben, vindt men in het Program van Beginselen terug.

En dat Program van Beginselen is maar niet een dood ding.

Daarmee moet gewerkt worden!

Vóór de verkiezingen moge men het Program van Actie, het Stembusprogram aan de orde stellen, maar tusschen de verkiezingen mag ook niet stilgezeten. Dan is het de tijd der echte propaganda. En die mag niet hoofdzakelijk geconcentreerd worden op de verdediging van de regeeringswerkzaamheden van onze mannen in het Kabinet of van onze Kamerleden, maar dan moet men het volk trachten te winnen voor ons Program van Beginselen.

Zóó moet de akker omgeploegd en moeten er voren worden getrokken.

Ook hebben onze Kamerleden tot roeping bij de Algemeene Debatten te laten uitkomen, dat in ons Stembusprogram, in ons Program van Actie, slechts een deel van onze wenschen voorkomen, maar dat wij krachtens onze beginselen nog veel verder willen gaan.

Daartoe hebben we noodig redevoeringen in grooten stijl, gelijk die van onze zijde door Groen van Prinsterer en Kuyper werden gehouden.

We hebben die niet noodig om te spreken voor de tribune.

Maar om in de Kamer zelf onze positie zuiver te houden.

Zoowel onze tegenstanders in het parlement als onze koalitiegenooten behoren daaraan gedurig te worden herinnerd.

We mogen onszelf maar niet van onze principiële motieven bewust zijn, maar we hebben er ook tegenover anderen rekenschap van te geven.

De heer Vliegen sprak op het daareven vermelde Congres als zijn overtuiging uit, dat er maar één middel is, dat tot „op zekere hoogte onafhankelijk kan zijn van ups en downs, van voor- en tegenspoed. Dat is de persoonlijke toewijding van de partijgenooten, die, gedragen door het idealisme, dat bij het dienen van een groote zaak voorziet en door actief dienen telkens nieuw voedsel ontvangt“.

Dit is zeker niet geheel onjuist gevoeld.

Persoonlijke toewijding behoort er te wezen.

Maar daarboven uit gaat voor ons het idealisme, of gelijk wij liever minder vaag en meer belijnd zeggen, onze heilige beginselen.

De Kamers moeten onder den indruk komen, dat het bij ons om die beginselen gaat.

Dat achter ons Program van Actie die beginselen staan.

Maar ook, dat in ons Program van Actie die beginselen nog niet volledig worden uitgedrukt.

Het Kabinetsprogram mag ons Program van Actie niet doordrukken.

Tegenover het meest bevriende Kabinet heeft de partij haar zelfstandigheid te bewaren.

En tevens heeft zij het bij elke gepaste gelegenheid te accentueeren, dat zij in haar Program van Actie zich volstrekt niet uitleeft.

Hier roer ik een teer puntje aan.

Want wie ons volk kent, weet dat te dezer zake juist de diepste klachten rijzen.

Hier en daar mogen er ontevredenheid zijn over de verlaging van salarissen, waarvoor men de a. r. partij mede aansprakelijk stelt.

Doch dat is een voorbijgaande ontevredenheid, verklaarbaar uit min aangename gewaarwording.

Wanneer zij blijvend zou zijn, zouden zij, die er door zijn aangetast, blij geven het stoffelijke te stellen boven het geestelijke en de aanspraak van ras-anti-revolutionairen te zijn, verbeuren.

Veel en veel ernstiger is de klacht, dat de redevoeringen van onze Kamerleden over het geheel te zakelijk zijn geworden en dat het principiële er een veel te kleine plaats in inneemt.

Is deze klacht gerechtvaardigd?

Dat mag weleens nader onderzocht.

— Uit de week van 19 tot 25 Februari.

De uitkomst leerde wel, dat we niet overdreven, toen we het kabinet-Marx in Pruisen een licht getimmerd noemden. Het trad in deze week reeds af en thans is Marx opnieuw minister-president. Stabiliteit zal misschien nog lang te zoeken zijn.

Ons land bleek in het Zuiden niet zoo stabiel als men doorgaans wel rekent. De bladen maakten melding van een aardbeving in de omgeving van Maastricht.

In plaats van stabiel was de frank nog altijd wat nukkig, wat terugwerkende kracht had op financiële kringen in Frankrijk.

De opiumconferentie heeft op het eind aan stabiliteit gewonnen. Ze is thans afgelopen. Naar men wil heeft ze een ferm stap in de goede richting gedaan.

De gezondheid van den Engelschen koning blijft nog altijd labiel. Hij neemt niet spoedig in beterschap toe. Er worden plannen beraamd voor een herstellingsreis naar de Middellandsche Zee.

President Ebert onderging een ernstige operatie.

De begaafde Zweedsche minister-president Branting overleed.

Schaper beging zijn zooveelste vergissing in het rekenen. Zijn geheugen schijnt te lijden aan labiliteit. Of verwarde hij 10 pCt. met 10 cent? Dit in betrekking tot de verteringsbelasting.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

De Middelnederlandsche en moderne bewerkingen van de Beatrijs-legende.

IV. (Slot.)

Nog een derde bewerking vraagt onze aandacht, nml. die van den welbekenden dichter P. C. Boutens, want de Beatrijs van Edward Koster gaan we voorbij, ook al, omdat het een vertaling is uit het Engelsch. (Tusschen haakjes, het zou zeer interessant zijn eens na te gaan, hoe in andere talen de legende is bewerkt, dit zou meteen een bijdrage kunnen zijn tot dichterspsychologie; welk een groot verschil is er bijv. tusschen de bewerking van den Engelschman Johnson en die van den Franschman Maeterlinck).

Boutens is een onzer beste, moderne dichters, een woordkunstenaar, die een rijkdom van gedachten ten toon spreidt, die de grootheid en voornaamheid van zijn geest bewijzen. Zijn eerste verzen verschenen onder de hooge bescherming van Lodewijk van Deyssel, die in de inleiding, voor den bundel gedichten geplaatst, den dichter typeerde als den dichter der natuur, die de natuur afbeeldde met zijn gevoel en zijn gevoel met de natuur. Een ander zegt van Boutens, dat hij „zijn ik zingt, getoonzet op rijmen“ (Dr v. Ginniken).

Het spreekt wel vanzelf, dat een kunstenaar als Boutens in zijn bewerking van de Beatrijslegende superieur werk zal geven. Dit is ook in zekeren zin het geval. Maar tegelijk zien we, dat het levensprincipe van den dichter een bepaalde opvatting van de stof meebrengt. Ieder mensch toch leeft, bewust of onbewust, uit bepaalde beginselen, die hem leiden bij zijn denken en spreken en niet het minst bij zijn kunstuitingen. De Roomsche middel-euwsche dichter was een innig godsdienstig man; zijn kunst bloeide daarom in de sfeer van zijn godsdienst.

Een minder-religieus dichter zal vanzelf het godsdienstige wegdringen of vervormen naar eigen inzichten. Bij Rutten was dit merkbaar. Bij Boutens is het zeer sterk het geval. Ongetwijfeld heeft de grondgedachte van Beatrijs hem getroffen. De moderne mensch onzer dagen is lang niet ongevoelig voor religieuze aandoeningen.

Boutens' Beatrijs is een non, zoo ideaal als men maar wenschen kan, een heilige. Rie Kramer, die een plaat teekende bij het gedicht, heeft dit blijkbaar ook zoo gevoeld, toen ze Beatrijs afbeeldde met een aureool om het hoofd. De dichter brengt ons dadelijk in de stemming, dat we met een buitengewoon mensch hebben te doen:

...ze had dat uitverkoren deel
Van blijdschap zonder vlek of scheur,
God lief als lied uit voogdeleel,
Als bloemeur...

Als een eenvoudige van hart droeg ze de zachte lamp harer blijdschap door aardsche vreugd en aardsche smart. Ze opende de poort van het klooster met haar teere handen, zooals ze met haren stillen lach en zachte woord het hart der menschen opende.

Smart kon haar niet neerdrukken, integendeel, waar ze kwam schoot vreugde op als een bloem. De andere nonnen mochten het hart van Maria zoeken met vasten en bidden, opdat ze een glimp van gena in het donkere dal van smart mochten ontvangen, zij niet aldus, haar leven was één zuivere vreugd, dat zich bewoog in de straten van Gods lichte stad en onder Moeder Maria's oog. Ze leefde dus in een geheel andere sfeer als de andere nonnen. Het gewoon-menschelijke was haar vreemd. Van een tweestrijd; van een heftige, bruisende begeerte naar wereldsche liefde, die haar verteerde en die ze, als zonde, zelf moest veroordeelen, zooals de Middeleeuwsche, weet Boutens' Beatrijs niets. — Zoover de eerste afdeeling. Nu komt er een kentering in dit ideale leven. Eens, in Mei, ging ze uit, heel vroeg in den morgen, waar smart haar blijdschap riep, toen alles sliep. Een zelfopofferende non-verpleegster was ze dus!

En nu komt het. Daar klinkt haar de stem van een ridder tegemoet. Wat hij precies zong of zei, wist ze niet, maar opeens doorsneed een gouden pijn haar hart; zijn schoonheid zag ze niet, hartschicht maakt zich niet van haar meester; wel merkte ze de smart op, die er in zijn oogen brandde en aldoor hoorde ze hem klagen, weede en zoet: ik min u goed. Nu begint haar liefde-lijden; liefde uit medelijden verwekt, zou Cats zeggen. Nu eindigt de blijdschapslach, en ze denkt aan niets dan aan de ongetrooste smart, die den slanken ridder kwelt. Daarom steekt „de gouden pijn in haar hart“. Met niemand spreekt ze er over, „omdat die zelve ziet en weet alleen vertroosten kan“. Maar aan Maria bekende ze haar liefde, in den avond, toen ze alleen met haar was. En toen ze daarna nog ongerust bleef en opeens, beschaamd als een schuldig kind en naar de donkere poort ging en in het maanhelder staarde, meende ze een kreet van een ziel in nood (liefdenood van den ridder) te hooren. Dan glipt ze nog eens naar 't Mariabeeld en fluistert:

Moeder (Maria), ik moet van hier.

Ze ontdoet zich van het kloostergewaad, trekt

een oudem
Maria aan

en toen g
het afsche
groet, m
En, zeg

Zoo
Ru
Haar
Na

Voor es
plaats. Va
offert zie
waarin ze
hart, en r
tig en r
bijzondere
haar hart
wereldsch
verricht, «
tot heden
lijk daar
non zegt:

le
Niets v
zels, en
De M.
zonde, de

Ze doe
zelfopoffe
maar de
Evenals
Vondel, e
Beatrice,
verlaten
bleef Bea
Maar eens
Wist ze ha
Zij rens te
Haar ni

Het wa
ouden ma
klooster
Strijd tege
wordt eve
ze niet,
bij de M
schuld or

De
B
Ba

Er hing
van moed
Ze hoor
komen:

Zoo stond
Verkeer

Biechten
benedij
de oude
als voorh
kwam nie
en Beatri
verspreide
leven heb
lichte sta
Eindelijk
ridder va
't zelfde k
het gehe
aan Mari
spatiëring
ingelicht
Boutens' -
natuursch
gedicht on
verd in e
Beatrijs d
derd. Da
psychisch
mysterieu
deleuwer
romance
samen ee
tenslotte
het mees
dat zonde
moderne
Boutens
Middeleeu
Hondere
heeft na
wordt de
getypeerd.
„Alleen
als de n

De